

Vyrobí problém, a pak ho řeší

Jak se v terénu projeví plánované sociální škrtky a jak by jim šlo předejít

JIŘÍ NÁDOBA / FOTO MILAN JAROŠ

Odčerpání desítek miliard na vyšší důchody, platy a dávky začíná vážně nabourávat jiné kolonky sociální politiky, určené paradoxně těm nejohroženějším lidem.

Obce a kraje dostaly v minulých týdnech bližší – a znepokojivé – informace o tom, jak na ně dopadnou škrtky v méně viditelných oblastech, jako jsou sociální služby a sociální práce. Krácení je mnohde výrazně vyšší, než se čekalo. Pokud nepřijde náprava, o níž se politici nyní dohadují, škrtky budou mít dopad na provoz domovů seniorů nebo na kvalitu života nejchudších jedinců, odkázaných na pomoc sociálních pracovníků.

Místy se už ozývají výhrůžky, že v září peníze dojdou, jinde se připravuje omezování péče. Optimisté drží provoz beze změn – v naději, že si politici třeba jen rafinovaně budují půdu, aby peníze nakonec našli a ohrožené lidi „zachránili“.

Vývoj se ale zatím ubírá opačným směrem. Ministerstvo práce i ministerstvo financí trvají na tom, že rezervy na dorovnání už nejsou. To kritizuje pravicová opozice a z druhé strany i komunisté. Oba tábory chtějí věc probrat za týden na mimořádné parlamentní schůzi. Ministrýně práce Jana Maláčová má tento čtvrtek kvůli sociální sféře

jednání s hejtmany. Zatím však podle ní „nelze nic slíbit“. I příští rok, kdy Maláčová chce hlavně zvednout rodičovskou, prý situace v jiných kolonkách bude „velmi složitá“.

Co se stane, pokud se peníze nenajdou?

Přesně na to se ptají

Úderem desáté začínají v domově seniorů v pražských Vršovicích „aktivizační programy“, organizované jako protilék na jinak hrozící jednotvárnost života zdejších klientů.

V jedné ze tří společenských místností se starí muži a ženy scházejí spolu s pečovatelkou u velkého stolu, kde hrají hry určené k procvičování mentální i fyzické kondice. Program začíná zdánlivě jednoduchým úkolem předat sousedovi či sousedce po levici modrý gumový míč velikosti kopačáku, který je záměrně trochu ufouknutý, aby jej udrželi i hráči s horší motorikou. V sousedních dvou místnostech si dvě čtveřice senierek krátí chvíli pletením proutěných košíků a pečením koláčů.

Na chodbě na nástěnce visí propracovaná barevná tabulka s dalšími programy, od cvičení na židlích přes skupinovou četbu až po výuku práce na počítači. „Právě na toto se nás rodiny klientů nejvíce ptají – co s nimi přes den děláme,“

říká k důležitosti těchto činností mladá pečovatelka Petra Vasovčáková. O tom, že pro kvalitu života seniorů, odsouzených jinak ke sledování televize či nudě na pokojích, jde o důležitý bod, není pochyb.

Pokud by ale došlo na škrtky, o kterých se nyní mluví, pak by podle ředitele domova ve Vršovicích Richarda Černého byly jako první v ohrožení právě aktivizační programy. Nejsou totiž zadarmo – na dopolední program tří skupin dohlíží dvě pracovnice, a pokud by se musela některá místa krátit, půjde nejspíš právě o ně, protože oproti jiným činnostem jde o nadstandard.

Zřizovatelem je Praha 10, kde noví radní loni po volbách zdědili schodkový rozpočet. Proto si sami, už před oznámením vládních škrtů, objednali u Černého audit možných úspor. Pokud by se jeho výsledky měly zhmotnit v praxi, zrušilo by se 17 z 242 pracovních míst.

Sociální oblast má na radnici nově na starosti Pirát Michal Kočí a zatím doufá, že případné úspory půjde zrealizovat tak, aby klienti nic nepoznali. Zprávy z ministerstva to však vůbec neulehčují. Příspěvek na sociální služby proti loňsku klesl o dva miliony na 31,5 milionu.

Vysvětlovací schůzka s ministrýně Maláčovou před dvěma týdny podle Kočího skončila tím, že letos už lépe nebude a příští rok také ne. „Závěr byl, že budeme usilovat o schůzku s ministrýně financí,“ přibližuje radní.

PODLE
PESIMISTŮ V ZÁŘÍ
PENÍZE
DOJDOU.

Rekord nestačí

Příběh z Vršovic jen v malém zachycuje to, co se mezi ministerstvy řeší ve velkém už týdny. Podle Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR, kam spadá 1150 zařízení s půl milionem klientů, letos chybějí celostátně tři miliardy. Jednu miliardu slíbily zaplatit kraje, u zbytku poskytovatelé čekají na dorovnání od vlády. Jinak podle šéfa asociace Jiřího Horeckého v září peníze dojdou.

Podle Maláčové Horecký přehání. Ministryně se hájí, že rozpočet v této oblasti je historicky rekordní, a tedy vyšší než loni, a že v dotační politice musí myslet i na jiné oblasti. „Rekordní neznamená dostačující,“ namítá Horecký s tím, že sociální sféra je v Česku dlouhodobě podfinancovaná a že rozpočty jsou rekordní

„V tuto chvíli jednáme na úrovni vlády,“ říká ministryně k požadavku na dorovnání peněz. Do boje se musí podle ní zapojit i hejtmani, podobně jako při nedávném lobbování za čtyři miliardy na opravy silnic.

Podle dopisu, který Horecký minulý týden obdržel z ministerstva financí, se však žádné doplátky na sociální služby letos už nechystají. „Praxe dlouhodobě volá po zásadní změně systému,“ stojí v dopise ministryně Aleny Schillerové. Podle ní by reforma měla spočívat v tom, že místo dotací půjdou peníze spíš rovnou ke klientům, aby sami rozhodli, jaké sociální služby si koupí. Jiným krokem má být zvýšení cenových stropů tak, aby poskytovatelé péče mohli zdražit. To ale pro změnu nechce Maláčová, jež tlačí

opuštěné staré lidi, rozpadající se rodiny, bezdomovce či invalidy.

Práci obstarávají obce a v součtu jde o řádově menší peníze než u sociálních služeb. Škrty jsou tu ale procentuálně daleko větší. Letos ministerstvo práce rozdělilo na sociální práce jen 200 milionů místo loňských 400 milionů. První verze rozpočtu na rok 2020, kterou připravuje ministerstvo financí, počítá s nulou. To by podle lidí z oboru rozvrátilo dnešní síť, jež se roky budovala a která – kromě zachraňování životů – ve finále i šetří peníze tím, že funguje preventivně.

Škrty vedou k bizarnímu rozuzlení třeba v Chrudimi, považované v oblasti sociální práce za jedno z nejpokročilejších českých měst. Ministerstvo práce tu s pomocí fondů EU dva roky platilo projekt, který měl definovat ideální podobu sociální práce v průměrné obci. V něm město najalo a vychovalo tři nové mladé sociální pracovníky. Mapování ideálu dospělo mimo jiné k závěru, že na roztržitém okrese s 83 tisíci lidmi by stávajících sedm sociálních pracovníků (včetně tří nových) byl odpovídající počet. V naději, že zjištěný ideál půjde zrealizovat, Chrudim požádala letos o zvýšení dotace z 2,7 na pět milionů. Dostala však jen 1,3 milionu. „Všechny tři lidi, které jsme si vyplali, musíme od července propustit,“ konstatuje rozčarovaná vedoucí odboru Radka Pochobradská.

Na otázku, co její práce v praxi obnáší, vyjmenovává sérii příběhů o tom, jak terénní pracovníci objevují doma díky tipu od sousedů nemohoucí opuštěné staré lidi „v posteli s receptem v ruce“, nebo jak vracejí do života lidi po výkonu trestu či sociálně slabé po těžkém zdravotním zákroku.

Ministryně Maláčová slibuje podle vývoje rozpočtu v prvním pololetí ještě zkusit pro tuto oblast najít vlastní rezervy, jasno prý ale bude až v srpnu. Nula pro příští rok je podle ní jen výkop, realita bude jiná, zároveň se však nezdá, že částka bude buhvíjak velká právě kvůli vysokým finančním nákladům na důchody a rodičovskou.

Mnozí lidé v terénu přesto věří v happy end, tak jako pražský radní Kočí: „Doufám, že je to celé jen uměle vyvolaný problém, kdy se premiér snaží ministryni práce dostat pod tlak, aby nakonec mohl přijít a sám problém vyřešit.“ ●

Příští rok tu možná bude nuda u televize. (Aktivizační program v pražských Vršovicích)

i jinde. Argument Maláčové má navíc háček, který sama uznává. A sice že vláda před Vánocemi vydala pokyn, aby v sociálních službách stouply platy o sedm procent. Toho se pracoviště držela, ve státním rozpočtu, schváleném vládou o čtvrt roku dřív, jsou však peníze jen na pět procent. Předpoklad, že vláda peníze v průběhu roku dodá, se zatím nenaplnil. Jak ukazuje příklad z Prahy 10, místy šly příspěvky i dolů.

na zvedání rozpočtových příjmů, třeba z bankovní nebo digitální daně. Nic z toho však nevyřeší momentální krizi.

Zmapovat a skončit

Druhou proškrtanou položkou jsou sociální práce – tedy pomoc pro nejvíce ohrožené lidi, kterým jinak hrozí vyloučení mimo normální život. Tuto oblast většinová populace mnohdy vytěšňuje, v praxi se jedná třeba o pomoc pro

WWW.RESPEKT.CZ/AUDIO